

O‘ZBEKISTONDA KO‘PPARTIYAVIYLIK TIZIMINING YUZAGA KELISHI

Ismoilova Mohinur Erkinovna

Chilonzor tuman 2-son texnikumi “Tarix” fani o‘qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur tezisdagi O‘zbekistonda ko‘ppartiyaviylik tizimining shakllanish jarayoni, uning huquqiy asoslari hamda siyosiy tizimdagi o‘rni tahlil qilinadi. Mustaqillikdan so‘ng demokratik davlat va fuqarolik jamiyatini barpo etish jarayonida siyosiy partiyalarning tashkil topishi, ularning faoliyat yo‘nalishlari va parlament tizimidagi roli ilmiy jihatdan yoritiladi. Shuningdek, ko‘ppartiyaviylikning jamiyat siyosiy madaniyatini rivojlantirishdagi ahamiyati ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: ko‘ppartiyaviylik, siyosiy partiya, demokratiya, fuqarolik jamiyati, parlament, siyosiy tizim.

KIRISH

Mustaqillikka erishganidan so‘ng O‘zbekiston siyosiy tizimini tubdan yangilash jarayonini boshladi. Totalitar tuzumdan demokratik boshqaruv tizimiga o‘tish jarayonida siyosiy plyuralizm va ko‘ppartiyaviylik tamoyillari muhim o‘rin tutdi. Ko‘ppartiyaviylik tizimi fuqarolarning siyosiy irodasini ifodalash, turli ijtimoiy qatlamlar manfaatlarini himoya qilish va davlat hokimiyatini shakllantirishda muhim institut sifatida namoyon bo‘ldi.

O‘zbekiston Respublikasining O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi siyosiy partiyalar faoliyatining huquqiy asoslarini belgilab berdi. Konstitutsiyaga muvofiq, siyosiy partiyalar fuqarolarning siyosiy irodasini shakllantirish va ifoda etishda ishtirok etadi.

Ko‘ppartiyaviylik tizimining shakllanish bosqichlari. 1990-yillarning boshlarida mamlakatda yangi siyosiy partiyalar tashkil topa boshladi. Bu jarayon jamiyatda siyosiy faollikning ortishi va demokratik islohotlarning chuqurlashuvi bilan bog‘liq edi. 1996-yilda qabul qilingan Siyosiy partiyalar to‘g‘risida qonuni partiyalarni tuzish, ro‘yxatdan o‘tkazish va ularning faoliyatini tartibga solishning huquqiy mexanizmlarini belgiladi.

Bugungi kunda O‘zbekistonda bir nechta siyosiy partiyalar faoliyat yuritadi. Jumladan:

- O‘zbekiston Xalq demokratik partiyasi
- O‘zbekiston "Adolat" sotsial-demokratik partiyasi
- O‘zbekiston "Milliy tiklanish" demokratik partiyasi
- O‘zbekiston Liberal-demokratik partiyasi
- O‘zbekiston Ekologik partiyasi

Mazkur partiyalar Oliy Majlis Qonunchilik palatasida o‘z fraksiyalariga ega bo‘lib, qonun ijodkorligi jarayonida ishtirok etadi.

Ko‘ppartiyaviylikning siyosiy tizimdagi o‘rni. Ko‘ppartiyaviylik demokratik jamiyatning ajralmas belgisi hisoblanadi. U siyosiy raqobatni ta‘minlaydi, muqobil fikrlarning shakllanishiga xizmat qiladi va hokimiyat organlari faoliyati ustidan

jamoatchilik nazoratini kuchaytiradi. O‘zbekistonda partiyalar saylov jarayonida ishtirok etib, o‘z dasturlari orqali elektorat manfaatlarini himoya qiladi.

Shuningdek, siyosiy partiyalar aholining siyosiy madaniyatini oshirishda, yoshlarni siyosiy jarayonlarga jalb etishda muhim rol o‘ynaydi. Parlamentda fraksiyalar o‘rtasidagi munozaralar qonunlarning puxta ishlab chiqilishiga xizmat qiladi.

Muammolar va istiqbollar. Shu bilan birga, ko‘ppartiyaviylik tizimida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, partiyalarning ijtimoiy bazasini kengaytirish, elektorat bilan samarali muloqotni yo‘lga qo‘yish, siyosiy raqobatni yanada kuchaytirish masalalari dolzarbdir. Kelgusida siyosiy partiyalarning mustaqilligini ta‘minlash, ularning moliyaviy shaffofligini oshirish va ichki demokratiyani rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa. O‘zbekistonda ko‘ppartiyaviylik tizimi mustaqillik yillarida bosqichma-bosqich shakllandi va rivojlandi. U demokratik davlat qurish jarayonining muhim tarkibiy qismi sifatida siyosiy barqarorlikni ta‘minlash va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Kelgusida ko‘ppartiyaviylik institutlarini yanada mustahkamlash orqali siyosiy tizimning samaradorligini oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. Siyosiy partiyalar to‘g‘risida. – Toshkent, 2021.
3. Karimov I.A. O‘zbekistonning siyosiy islohotlar yo‘li. – Toshkent: O‘zbekiston, 1996.
4. Jo‘rayev N. Siyosatshunoslik asoslari. – Toshkent: Ma‘naviyat, 2019.
5. Saidov A. Davlat va huquq nazariyasi. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2020.